

KATEDRA ČESKÉHO JAZYKA A LITERATURY
Posudek bakalářské práce

Autor: Markéta Dirgasová

Studijní obor: Jazyková a literární kultura

**Název práce (česky/anglicky): Literatura jako součást života dítěte /
Literature as part of the child's life**

Vedoucí práce: Mgr. Olga Halamová

Oponent práce: Mgr. Martin Markoš

Hodnoticí kritéria	Hodnocení
Soulad názvu práce s obsahem, cílem, anotací a závěrem	E
Teoretická podkladová koncepce, metodika/metodologie, terminologie	D
Schopnost analýzy excerpovaného materiálu/předmětu výzkumu a následné syntézy, interpretace a argumentace	D
Sekundární literatura, tvůrčí aplikace, schopnost kritického komentáře	D
Struktura práce (výstavba textu, adekvátnost použitých stylistických prostředků), dodržení ortografické a gramatické normy, bibliografický a poznámkový aparát, jednotný způsob citací	C

Pozn.: Pro hodnocení se používá zavedené vysokoškolské klasifikace, tedy: A,B,C,D,E,F. Pokud diplomant obdrží v jednom (nebo více) z kritérií hodnocení F, pak je celá BP/DP považována za nedostatečnou.

Vyjádření oponenta práce k antiplagiátorské kontrole: Celková podobnost je 1 % a jde o literaturu v použitých zdrojích.

Hodnocení práce – návrh klasifikačního stupně: D

Náměty pro obhajobu (formou otázek):

1. Proč do faktorů ovlivňujících čtenářství (kapitola 4) nejsou zahrnuty i čtečky a internet, když je zmiňován jejich vzrůstající vliv?

2. Jakým způsobem byli vybíráni respondenti pro třetí skupinu (podkapitola 6.4 na str. 37) a jaký vztah mají výsledky příslušného dotazníku ke dvěma předchozím dotazníkům, obzvláště vzhledem k tomu, že práce má být cílena na dětského čtenáře?

3. Proč je do práce zahrnuto rozdělení generací podle J. Trávníčka (podkapitoly 2.1 až 2.4 na str. 8 až 12), když se s ním v praktické části nepracuje, neodkazuje se na něj a uvedené informace o oblíbených knihách se neověřují?

Další poznámky k práci, kritické připomínky:

Práce nemá úvod, který by dostatečně naznačil cíle, zvolenou metodologii a zdroje. Vydeme-li tedy ze zadání práce (část Cíle, metody, literatura a předpoklady), lze konstatovat, že obsah stanoveným cílům neodpovídá: nevěnuje se zmíněným knihám, které údajně provázejí děti od dětství po pubertu – např. *Děti z Bullerbynu* Astrid Lingrenové jsou zmíněny jen jednou a povrchně. Stejně tak práce není o vlivu literatury na děti, jejich vývoj a chování. Součástí praktické části není čtení v knihovně. Rovněž nejsou použity zdroje v zadání zmiňované. Přesnější představu o obsahu práce lze získat až z anotace.

Teoretická část práce zahrnuje historii českého čtenářství (kapitola 2), ta je však popsána příliš zjednodušeně, s příliš mnoha generalizacemi (jako by všichni četli *Honzíkovu cestu* Bohumila Říhy, všichni nesnášeli režim, všichni po revoluci mohli dosáhnout svých cílů, všichni vydavatelé publikovali konkrétní zmiňované autory a s ruskými autory se neztotožnil vůbec nikdo). Proč se u 50. let mluví o tom, že si Karafiátovi *Broučci* našli příznivce „napříč všemi generacemi“ (str. 9), když se píše o jedné konkrétní generaci? Není zároveň příliš jasné, proč tato část v práci je – její propojení s dalšími částmi je nedostatečné, grafy se zde zmíněnými informacemi téměř nijak nekorespondují a v závěru nedochází k žádné syntéze, která by souvislost objasňovala.

Kapitola 4 věnovaná faktorům ovlivňujícím čtenářství dítěte nepojímá tyto faktory dostatečně komplexně: pokud je v předchozí části zmíněno, že generace počítačová a internetová využívá čteček, on-line literatury atp., proč to není do faktorů ovlivňujících čtenářství dětí a mládeže zahrnuto (např. u druhé zkoumané skupiny ve věku 13 až 18 let)?

Nedostatky vykazuje i samotný výzkum, a to zejména malým počtem respondentů (jejich počet se navíc v každé skupině liší a nesouvisí s věkovým rozptylem – interval 13 až 18 let, tj. pětiletý, je zastoupen 60 lidmi, interval 19 až 40 let, tj. 21 let, je zastoupen 40 lidmi). Teprve dodatečně je upřesněno, kde výzkum probíhal (na str. 22 je zmíněna ZŠ Dobříš, gymnázium až na str. 27). Výběr dospělých respondentů není dostatečně obhájen (tvrzení, že byli vybráni „náhodně“, je neuspokojivé), rozptyl jejich věku je příliš velký, nijak se neváže na rozdělení generací v teoretické části práce a není bráno v potaz, jaké jiné faktory kromě toho, že jsou ve věkové skupině 19 až 40 let, mohly/mohou mít na jejich čtenářství vliv. Zároveň není odůvodněno, proč tato skupina v práci vlastně je – není to cílová skupina (nesouvisí s tématem „literatura jako součást života dítěte“), nezkoumá se její čtenářská zkušenost v dětském věku ani čtenářství jejich dětí v současnosti.

V dotazníkovém šetření není využito toho, že by se podobný sortiment otázek zkoumal u všech tří skupin (např. i dospělých se lze zeptat, zda jim rodiče četli, případně jestli oni sami čtou svým dětem, jestli dětem dávají knihy jako dárek, jestli knihy v dětství dostávali a zda měli knihovničku, jaká byla jejich oblíbená kniha v dětství atp. – teprve pak mohlo být potvrzeno/vyvráceno, zda je nějaká kniha opravdu oblíbená napříč generacemi). Některé otázky navádějí k předpokládané odpovědi a nemají vypovídací hodnotu (graf 9.1). Nesprávně pojaté jsou především grafy 8 a 4.2, kdy není jasné, co přesně je stem procent, když měl každý respondent vybrat tři tituly a někteří nevybrali nic, a graf 2.2, kdy není jasné, jak se do procentuálního zastoupení promítá to, že respondenti měli žánry seřadit. Zároveň – protože je respondentů málo – nemá příliš vypovídací hodnotu např. ani graf 3.2, protože 5 % znamená, že kniha byla zmíněna dvěma respondenty. Když ale byla zmíněna jedním, je spolu s dalšími takovými případy zahrnuta do výšece označené jako „ostatní“. Zcela zbytné jsou pak grafy 6 a 9. Zároveň není vhodné zmiňovat knihy bez uvedení autorství (komentář ke grafu 8). Také nejsou nijak okomentovány žánry, které nikdo nezmiňoval (graf 5.1). Není jasné, k čemu se vztahuje obrat „vzrůstající oblibou“ pod grafem 6.1. Vůči čemu je

vzrůstající? Vůči předchozí skupině? Vůči stejné skupině postupem času (což není doloženo)? Součástí otázek je navíc často pokyn ke zdůvodnění tvrzení, ale ta jsou v komentářích pod grafy zmíněna už jen stručně, bez vztahu k procentuálním údajům. Číslování grafů je navíc nepřehledné a zmatečné, což lze nejnázorněji demonstrovat na grafech 5.1 a 5.1.1 (jde o dva grafy k téže otázce, jejich číslování by tedy mělo mít stejnou úroveň), přičemž druhý z nich není v seznamu grafů ani popsán.

Není jasné, co má z práce vyplynout. Vlivy předpokládaných faktorů z teoretické části práce se neověřují, stejně jako konkrétní díla zmiňovaná v teoretické části práce a v jejím zadání – tj. díla, která děti údajně čtou. Rovněž není zkoumáno, jak se změnilo čtenářství dětí vlivem celostátních akcí, jejichž přehled práce obsahuje (kapitola 5). Vzorek respondentů není dostatečný a není ani jasné, co se srovnává s čím – generace nejsou dostatečně propojeny. Tvrzení ze závěru „bylo prokázáno, že rodinné zázemí je tím úplně nejdůležitějším faktorem, který napoví, jestli z dítěte vyroste čtenář“ (str. 47) tedy o ničem nevypovídá, protože u prvních dvou skupin nelze zatím ověřit, že z nich čtenáři skutečně vyrostou, u třetí nejsou analyzovány faktory, které mohly mít vliv na čtenářství v dětství. Místo toho je zkoumáno, co čtou dospělí nyní, z čehož následně nic nevyplyne. Grafy sice uvádějí, že určité procento dětí rádo čte, že určitému procentu dětí rodiče četli, že v určitém procentu domácností se čte a že určité procento dětí má doma knihovničku, ale mezi těmito daty není zkoumána korelace a nedochází k syntéze, která by postihla souvislost mezi těmito údaji.

Po formální stránce je práce nepřehledná: v obsahu chybí úvod a není hned jasné, k čemu se vztahují podnadpisy druhé kapitoly. Chybí písmeno v názvu 4. kapitoly. Objevují se také příliš citově zabarvené formulace („svědkové ničení“ – str. 9, „romantické duše se projevíly“ – str. 31) nebo vágní tvrzení: proč zrovna jen Petiškova kniha je „spojovatelem školy a soukromí“ (str. 12) a co se tím vlastně myslí? Zároveň není jasné, jestli je toto tvrzení (a mnohá jiná další) odněkud převzata. Stejně tak není opatřeno zdrojem tvrzení o knihovnách, v nichž „děti oceňují přístup k internetu“ (str. 19). Vzhledem k možnostem dnešních dětí je tato poznámka příliš triviální. Proč je zmiňováno genderové hledisko u předčítání dětem (str. 16)? V kontextu práce nehraje roli. V podkapitole 4.2 se dost volně nakládá s pojmy žák a student, nebo není přihlédnuto k rozdělení na mladší a starší žáky (jako v praktické části) a libovolně se zaměřují zcela malé děti a mládež. Co se myslí „ženským čtenářským vzorcem“ (str. 18) a jak poznámka souvisí s krásnou literaturou probíranou ve škole, když značnou část ve školách probírané beletrie napsali muži o mužích? Proč by starší čtenáři měli být zároveň zkušenější (str. 39), zvláště když z grafů vyplývá, že někteří nečtou vůbec? Na str. 46 se zase zmiňuje, že zkušenější čtenáři čtou vícekrát do týdne. To však platilo i pro mnohé respondenty dětského věku. Na základě těchto tvrzení by tedy děti čtoucí několikrát do týdne byli zkušenějšími čtenáři než dospělí, kteří nečtou, a to bez ohledu na věk. Proč jsou čtenářské rozdíly, které si děti přinášejí z rodiny, označovány jako pomyslné (str. 17), když na jiných místech se s nimi pracuje jako s reálnými?

V práci se vyskytují pravopisné chyby („děti byly odháněni“ – str. 8, „facebook“), zavádějící slovosled („knihu si přečte lehce nadpoloviční většina z nich“ – str. 46) a chybné použití zájmen („jejich rodinnému prostředí“ místo „svému“ – str. 8). Z typografického hlediska jsou špatně zapsány pomlčky (ve většině případů jsou místo nich spojovníky) a někde je použita různá velikost písma (str. 7), chybějí mezery za iniciálami i číslicemi v datech a za zkratkami pro stránky. Některé odstavce nejsou odsazeny (str. 9), jiné jsou odsazeny nelogicky uprostřed věty (str. 46). Chybná odsazení jsou také v obsahu. Objevují se hovorová slova („koukali“ – str. 10, „neziskovky“ – str. 21), chybné pádové vazby („do tří skupiny“ – str. 5) a složitá, špatně vytvořená souvětí s chybami v interpunkci: „U četby se k modelu schyluje např. u hlasitého čtení, kdy je žák buď nucen za trest (vyrušování při hodině) nahlas číst před celou třídou nebo naopak je hlasité čtení za odměnu

(povedený sloh).“ – str. 18. Objevují se také faktické chyby (domácí knihovničky jsou označeny za nelegální zdroj – str. 12) a odklony od tématu: u mileniálů se náhle podrobněji hovoří o *Honzíkově cestě* Bohumila Říhy, což sice odpovídá původnímu zadání práce, ale nesouvisí to se zbytkem této spíše obecné kapitoly a výzkum nic takového nepotvrdil (tj. žádný z respondentů *Honzíkovu cestu* nevedl). To je pravděpodobně dáno malým vzorkem respondentů. Faktem však zůstává, že je pak zbytečné se o *Honzíkově cestě* takto povrchně zmiňovat, protože její údajná obliba napříč třemi generacemi není dále nijak rozpracována ani ověřována.

Práce se zdroji je též neuspokojivá. Pro celou první část (kapitola 2) je zdrojem pouze Jiří Trávníček, byť několik různých děl. V dalších pasážích nejsou dostatečně odlišeny ani přiblíženy průzkumy, z nichž se vychází (např. str. 15) – jde o průzkum převzatý z J. Trávníčka, nebo z České televize? Je to tentýž průzkum, nebo jiný (letopočet 2018 se vyskytuje u obou)? Z jakého zdroje je citován nizozemský sociolog Kraaykamp (str. 17)? Jakými průzkumy bylo dokázáno, že na čtenářství má vliv jen rodinné prostředí, a jiné společenské faktory ne (str. 17)? Jsou edukační modely na str. 18 převzaty rovněž z J. Trávníčka, či nikoliv? Podle čeho jsou řazeny elektronické zdroje? Jednotlivá Trávníčkova díla nejsou řazena ani chronologicky, ani podle abecedy.

V přílohách chybí třetí dotazník. Odkaz na on-line dotazníky je naopak zbytný, neboť odkazuje pouze na stránky, kde si lze dotazník vyrobit.

Datum a podpis oponenta práce: